

Katowice 25.07.2020 r.

dr hab. Justyna Szklarczyk-Lauer, prof. ASP

dziedzina: sztuki plastyczne

dyscyplina artystyczna: sztuki projektowe

Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach

Wydział Projektowy

40-074 Katowice, ul. Raciborska 37

OCENA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ DOKTORANTKI MGR JULII LEWANDOWSKIEJ SPORZĄDZONA W ZWIĄZKU Z PRZEWODEM DOKTORSKIM WSZCZĘTYM PRZEZ WYDZIAŁ GRAFIKI I KOMUNIKACJI WIZUALNEJ UNIwersYTETU ARTYSTYCZNEGO W POZNANIU W DNIU 11.12.2017 ROKU

Recenzja powstała na podstawie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie *szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora* oraz w oparciu o analizę otrzymanej dokumentacji, na którą składają się:

- dokumenty związane z otwarciem przewodu doktorskiego:
 - wniosek o wszczęcie przewodu doktorskiego
 - propozycja osoby do pełnienia funkcji promotora i promotora pomocniczego
 - życiorys
 - kwestionariusz osobowy
 - kserokopia dyplomu ukończenia studiów magisterskich
 - zaświadczenie o uczestnictwie w warsztatach oraz wygraniu konkursu w ramach Styling & Art Direction, New School, 8th Art & Fashion Forum, powered by Grażyna Kulczyk, 2014
 - Certificate of Attendance, Fashion Photography, Central Saint Martins College of Arts and Design, 2015
 - certyfikat ukończenia Warsztatów Fotografii Mody, Akademia Fotografii, 2016
 - certyfikat kursu Visual merchandisingu i projektowania witryn sklepowych, Akademia Stylu, Warszawa, 2018
 - koncepcja projektu i rozprawy doktorskiej
 - streszczenie koncepcji w języku polskim i angielskim
- portfolio pt. *Wybrane projekty z zakresu komunikacji wizualnej zrealizowane indywidualnie i zespołowo*
- rozprawa doktorska pt. *Interdyscyplinarność w projektowaniu graficznym na przykładzie działań z zakresu dyrekcji artystycznej*
- elementy identyfikacji wizualnej marki MIND

Dane dotyczące kandydatki do stopnia doktora

Pani mgr Julia Lewandowska urodziła się 12 czerwca 1988 roku w Poznaniu. W 2008 roku ukończyła Liceum Plastyczne im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. W 2011 roku obroniła dyplom licencjacki na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu na kierunku grafika w specjalności projektowanie graficzne na studiach licencjackich a w 2013 roku ten sam kierunek UAP z wynikiem celującym zdobywając tytuł magistra sztuki. W trakcie studiów I stopnia, w 2009 roku, brała udział w wymianie studentów w ramach programu Erasmus studiując w Hogeschool Zuyd, Academie Beeldende Kunsten Maastricht w Niderlandach. Jeszcze w trakcie studiów zdobywała doświadczenie projektowe pracując jako grafik stażysta w Morski Studio w Poznaniu (2011) oraz w Studiu Otwartym w Krakowie (2012). Następnie kontynuowała profesjonalną już pracę projektową jako grafik kreatywny w GPD Advertising w Poznaniu (2013), w Morski Studio w Poznaniu (2013–2015), w 052b w Bydgoszczy (2015–2017). Jednocześnie podnosiła swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w warsztatach stylizacji i dyrekcji artystycznej w ramach 8. edycji Art & Fashion Forum zdobywając nagrodę w kategorii stylizacja i dyrekcja artystyczna, w kursie fotografii mody w Central Saint Martins w Londynie (2015), w ramach warsztatów fotografii mody w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (2016), w trakcie kursu visual merchandisingu i projektowania witryn sklepowych (2018). W tym samym roku na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu ukończyła studia doktoranckie.

Od 2017 roku doktorantka współpracuje w zakresie projektowania scenografii m.in. z Teatrem Polskim w Bydgoszczy, Teatrem Animacji w Poznaniu, Teatrem Polskim w Poznaniu, Wytwórnią Filmów Dokumentalnych i Fabularnych w Warszawie.

Publiczne prezentacje prac pani mgr Julii Lewandowskiej miały miejsce w ramach zbiorowej wystawy „Debiut Projektanta” podczas 2. edycji konferencji Elementarz Projektanta w Poznaniu oraz w ramach Behance Portfolio Review (2015). Plakat pt. „Baron Münchhausen” autorstwa doktorantki, zrealizowany dla teatru Animacji w Poznaniu, został zakwalifikowany do wystawy w ramach II Ogólnopolskiego Festiwalu Projektowania Graficznego *Ideografia 2018*.

Działalność dydaktyczna to prowadzenie wybranych zajęć w ramach Pracowni Znaku i Identyfikacji dla studentów niestacjonarnych na UAP (2019/2020).

Ocena szczegółowa dorobku twórczego i artystycznego

Załączone do dokumentacji portfolio liczy 74 strony. Najstarsza prezentowana praca pochodzi z 2014 roku i jest to okładka magazynu Starego Browaru w Poznaniu BR& nr 30 zaprojektowana we współpracy z Agnieszką Szenrok, autorką fotografii. Kolejne prace to edytoriale do 31 (*Jutro*), 32 (*Sen*) i 33 (*Improvizacja*) numeru tego samego magazynu (2014 i 2015), w których pani Julia zajmowała się projektem i stylizacją w ramach pracy większego zespołu. Wszystkie wyżej wymienione projekty powstały w okresie współpracy pani Lewandowskiej z Morski Studio.

W kampanii wizerunkowej dla firmy *Nobo Nobo* (2016), również zrealizowanej w zespole, doktorantka wzięła na siebie rolę scenografki.

Na uwagę zasługuje według mnie seria fotografii wykonanych samodzielnie przez doktorantkę w trakcie warsztatów stylizacji i dyrekcji artystycznej z Amandą Ringstad podczas 8. edycji *Art & Fashion Forum powered by Grażyna Kulczyk* w Poznaniu (2014). Autorce udało się w interesujący sposób spełnić założenia projektu, jakimi było stworzenie edytoriału modowego zainspirowanego latami 90. Projekt przedstawia biżuterię marki

FREYWILLE, zdjęcia są inspirowane wspomnieniami i marzeniami z dzieciństwa. Moją uwagę zwraca bardzo dobre techniczne wykonanie zdjęć, kolorystyka, sposób aranżacji wybranych przedmiotów, surrealistyczny efekt końcowy oraz ciekawa narracja. Praca została nagrodzona w kategorii stylizacja i dyrekcja artystyczna.

Samodzielną pracą pani Julii Lewandowskiej jest także wdrożony projekt identyfikacji wizualnej dla instytucji *Centrum. Rehabilitacja dzieci, młodzieży i niemowląt* (2017–2019), w mojej opinii bardzo udany. Na projekt składają się logo, ulotki informujące o *Centrum*, plakat/ilustracja, wizytówki, notesy, opakowania cukierków, piny, projekty t-shirtów. Oprócz materiałów drukowanych wdrożony został także projekt responsywnej strony internetowej. Logo jest bardzo proste w formie, budzi skojarzenia z wykreślonym dziecięcą ręką słońcem a poprzez wygięcie w łuk dwóch przeciwległych poziomych ramion oraz lekkie ich przesunięcie staje się dynamiczne, zindywidualizowane i może przywołać na myśl nieco dziwną, zabawną postać. Zmultiplikowane, tworzy miłe dla oka wzory. Świetnie daje się aplikować na różnego rodzaju obiektach. Kolory zastosowane w identyfikacji są czyste i przyjazne. Strona, zaprojektowana według zasad ux, ma klarowną architekturę informacji. Zilustrowana jest profesjonalnie wykonanymi zdjęciami prezentującymi pracowników *Centrum*. Niestety nie wiem, jaki był dokładny zakres prac pani Julii, czy jest autorką struktury strony i zdjęć, czy tylko layoutu. Znalazłam jedynie informację, że wdrożeniem strony zajmował się Andrzej Wilczyński.

Niemal połowę portfolio zajmują projekty dla instytucji teatralnych – Teatru Animacji w Poznaniu i Teatru Polskiego w Poznaniu, powstałe w latach 2017–2019. Są to identyfikacje wizualne spektakli *27 grudnia* oraz *9. Festiwalu Teatralnego Konteksty/Zjawiska* w Poznaniu, (oba projekty razem z Katarzyną Augustyniak), identyfikacje wizualne spektakli *Balladyna*, *Wojna wewnętrzna*, *Maria Antonina*, *Ślad królowej*, *Komedia omyłek*, *Beksińscy*, *Kopciuszek*, *Sprzedawcy bajek*, *Nowe szaty króla*, *Baśń o trzech konikach*, *Jungle people*, *Miłość do trzech pomarańczy*, *Zapolska*, *Baron Münchhausen*, *Ulf i balon*, wykonane już w całości przez panią Julię Lewandowską. Wszystkie projekty cechuje oszczędność i dyscyplina formy, dobre użycie środków typograficznych oraz obecność fotografii. Poprzez konsekwentne zastosowanie siatki i elementów graficznych projekty zachowują spójność wizualną ważną dla odpowiedniego działania identyfikacji obu teatrów. Odnoszę wrażenie, że ich forma jest wynikiem wszystkich wymienionych wcześniej doświadczeń warsztatowych autorki, która w udany sposób łączy w nich swoje rozległe kompetencje projektowe. Z jednej strony projekty wpisują się we współczesne trendy projektowe, z drugiej uważne oko dostrzeże w nich rys indywidualnego stylu pani Julii Lewandowskiej i wpływy takich działań z przeszłości jak udział we wspomnianym wcześniej *Art & Fashion Forum powered by Grażyna Kulczyk*.

Moje wątpliwości budzi opis dorobku dydaktycznego doktorantki. Jest on wspomniany jednym zdaniem jako *prowadzenie wybranych zajęć w ramach Pracowni Znaku i Identyfikacji 2019–20* w dokumencie zatytułowanym *Aktywność zawodowa*. Żałuję, że nie mogę dowiedzieć się więcej na ten temat, tym bardziej, że doktorantka we *Wstępie do rozprawy* wspomina, iż postawiona w doktoracie teza, która brzmi: *projektowanie graficzne to interdyscyplinarna dziedzina, która niejednokrotnie korzysta ze wsparcia innych gałęzi komunikacji wizualnej, po to, aby kompleksowo realizować złożone koncepty dyktowane przez wymagania współczesnego świata, a także zaspokajając aktualne potrzeby odbiorców swoich usług* ma znaczenie dla kierunku kształcenia przyszłych projektantów i decyzji dotyczących rozwoju kariery zawodowej.

Chciałabym zaznaczyć, że główna część dokumentacji w postaci dwóch publikacji – została bardzo dobrze przygotowana, staranie wyedytowana i wydrukowana. Jeśli coś szwankuje, to jedynie szerokość proponowanego łamu tekstu w stosunku do doboru fontu i jego punktacji w siatce *Rozprawy doktorskiej*. Łam jest nieco zbyt wąski, co powoduje trudności w składzie – w niektórych wierszach odległości między wyrazami są zbyt duże, brak odpowiedniej szarości tekstu. Obniża to komfort czytania.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Julii Lewandowskiej to kreacja marki odzieżowej pod nazwą MIND. Składają się na nią: projekt logo w wersji statycznej i dynamicznej wraz z manuałem, elementy drukowane takie jak wizytówka, projekt metki, opakowanie, poza tym seria aranżowanych fotografii, wzornik tkanin z nadrukami, statyczne i ruchome plakaty i wreszcie wdrożony projekt strony internetowej, który łączy w sobie wiele wyżej wymienionych elementów. Nie odnalazłam niestety szczegółowego opisu autorstwa poszczególnych części projektu, jaki towarzyszy pracom w portfolio. Czy autorka jest twórcą wszystkiego? Także fotografii? Kto w takim razie jest na zdjęciach?

Przyjmując, że doktorantka jest autorką wszystkich działań można zauważyć, że część praktyczna jest prezentacją jej szerokich kompetencji w zakresie projektowania typografii, fotografii, budowania scenografii, projektowania komunikacji dla internetu, które są współcześnie nieodzownymi elementami budowania wizerunku marki, wynikających z dotychczasowych profesjonalnych doświadczeń doktorantki.

W warstwie formalnej rozpoznajemy charakterystyczne dla pani Julii Lewandowskiej środki: zastosowanie oszczędnego liternictwa i układu typograficznego, czystego, dźwięcznego koloru oraz wyrazistej fotografii. Dzięki opisowi pracy przedstawionemu w *Rozprawie doktorskiej* możemy poznać założenia projektu, bardzo dobrze scharakteryzowaną grupę odbiorców i zamierzony efekt. Nie chciałabym w tym miejscu dywagować na temat decyzji dotyczących doboru fontów czy kolorystyki. Myślę, że opcji wizualnych spełniających założenia projektowe i trafiających do wyłonionej grupy odbiorców jest wiele i wiele z nich będzie miało swoje plusy i minusy. Zasada budowania obrazu, jaką ostatecznie wybrała autorka nie sprawdza się jednakowo dobrze w każdej sytuacji. Przykładowo wibrujące kolorem i formą elementy zestawione ze słowami takimi jak *calm* (spokój) powodują niepokojący dysonans, który nie był chyba zamierzeniem autorki. Ale, jak już wspomniałam, nie chcę analizować dogłębnie praktycznej warstwy pracy doktorskiej. Poza tym, aby ją właściwie zweryfikować konieczne byłoby przedstawienie jakiejś formy wyników jej ewaluacji – taka jednak w ramach projektu nie powstała. W obecnym stadium projekt marki MIND jest dla mnie tylko profesjonalnie wykonanym pretekstem dla powstania bardzo interesującej *Rozprawy doktorskiej*. Lub odwrotnie: trudnym do zweryfikowania, namacalnym efektem logicznie przeprowadzonego wywodu, który ilustruje tytułową *Interdyscyplinarność w projektowaniu graficznym na przykładzie działań z zakresu dyrekcji artystycznej*.

Rozprawa doktorska, podobnie jak portfolio, liczy 74 strony. Jest podzielona na 13 interesująco zatytułowanych rozdziałów. Oprócz tego zawiera *Przedmowę*, *Wstęp do Rozprawy*, *Streszczenie* i *Bibliografię*.

Poszczególne rozdziały dotyczą m.in.: uporządkowania podstawowej wiedzy na temat mody i stroju we współczesnym kontekście, historii popularnego t-shirtu, funkcjonowania tożsamości ludzkiej i wizualnej w świecie realnym i wirtualnym, charakterystyki młodego pokolenia, potrzeby personalizacji produktów, poczucia szczęścia, wizualnych metod sprzedaży. Wiele miejsca zajmują rozważania na temat zaangażowanej i odpowiedzialnej strony mody, podparte dobrymi przykładami działań dotyczących odpowiedzialnego projektowania odzieży, takie jak *Fashion Revolution* w Berlinie, czy happeningi *Sewn on the street – what's the real cost of what you're wearing* Moniki Jakubiak i Rebeki Layton. Rozdział pt. *Dyrygent orkiestry* traktuje o ewolucji roli tytułowego dyrektora artystycznego. Autorka, powołując się na książkę S. Hellera i V. Vienne pt. *Art direction explained, at last!* udowadnia w nim swoją tezę o interdyscyplinarności tej profesji, której wykonawcy oprócz wielu innych umiejętności oraz cech charakteru muszą także posiadać umiejętności *organizowania i zarządzania oraz posługiwać się więcej niż jednym językiem kulturowym*. (str. 60)

Treść *Rozprawy doktorskiej* świadczy o wysokiej świadomości i szerokiej wiedzy dotyczącej zarówno kontekstu historycznego, socjologicznego, kulturowego oraz antropologicznego mody jak i wiedzy z zakresu projektowania marki i marketingu. Wszystkie jego części, podobnie jak wszystkie dotychczasowe doświadczenia zawodowe mgr Julii Lewandowskiej mają tu swoją nieodpartą rację bytu i składają się na finalnie w spójną całość, w której jeden element nie funkcjonuje bez pozostałych. Wywód jest bardzo dobrze i logicznie poprowadzony, pisany klarownym językiem. Występują w nim oczywiście drobne błędy stylistyczne i interpunkcyjne, nie umniejsza to jednak jego wartości.

Już na początku doktorantka porusza ważny problem rozbieżności pomiędzy realiami rynku a postawą, jaką kształtują wśród swoich studentów i absolwentów takie uczelnie jak np. Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu. To ważny problem, dotyczący odpowiedzialności projektanta i misji wyższego szkolnictwa artystycznego. W przedmowie do *Rozprawy* możemy przeczytać: *Rozczarowanie, którego doświadczyłam, było wynikiem odmiennej od zapotrzebowania na rynku interpretacji zawodu projektanta oraz nieprzygotowania do najbardziej prawdopodobnego, jak później szczęśliwie okazało się niejedynego, kierunku rozwoju kariery zawodowej.* (Przedmowa, str. 8).

We wnioskach końcowych *Rozprawy* autorka pisze o przeszkodach, nie boi się przyznać do niepowodzeń i błędów po części związanych z *niskonakładowym i niskobudżetowym charakterem całego przedsięwzięcia* (str. 66–68). Wyraża swoje wątpliwości dotyczące sensu tworzenia kolejnej marki odzieżowej, ale podejmuje ten wysiłek.

Ostatecznie materiał potrzebny do wykonania koszulek, który miał być sprowadzony z Indii jako w 100% organiczny, oraz nadruk, który miał zostać wykonany w technice sitodruku z użyciem wodnych farb z certyfikatem nadawanym przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Badań i Testowania w Dziedzinie Ekologii Tekstyliów i Skóry zostały zastąpione przez polską dzianinę z 8-procentowym dodatkiem elastanu i określane jako ekologiczny druk cyfrowy. Jedynie dobór nici w końcowym efekcie spełnił całkowicie początkowe założenia. Autorka stara się również zoptymalizować pod kątem ekologicznym technologię druku i dobór papieru w innych materiałach. Jednak ostatecznie dochodzi do wniosku, że: *materiały organiczne oraz ekologiczne sposoby produkcji jeszcze nie należą do powszechnych w Polsce, a stopnia ich rzeczywistej nieszkodliwości nie zawsze możemy być pewni. Nadal słowa bio, eko, organiczny stosuje się niekoniecznie we właściwym celu i wciąż służą tylko do zwiększania sprzedaży* (str. 68). oraz *Odnoszę wrażenie, że w sprawach dotyczących zmniejszania negatywnego wpływu na środowisko panuje aktualnie niemały zamęt, gdyż wszyscy świadomi sytuacji usilnie starają się wdrożyć proekologiczne zachowania. Niemniej jednak jak na razie chyba jeszcze stoimy na rozdrożu, nie do końca wiedząc, w którą stronę i z jakim skutkiem najlepiej podążać* (str. 69).

Pisząc pracę autorka korzystała z odpowiedniej literatury; bibliografia liczy 30 źródeł drukowanych i 8 źródeł internetowych. dziwić może jedynie, że w pracy o odpowiedzialnym projektowaniu brak śladów książki *Design dla realnego świata* autorstwa Victora Papanka. Tekst *Rozprawy* oparty jest w dużej mierze na wielokrotnie przytaczanych wynikach kilkunastu badań naukowych, które stanowią rzetelną podbudowę treści.

Konkluzja

Całość pracy doktorskiej to dla mnie w pełni świadomy proces weryfikacji wstępnych założeń, eksperyment zakończony kompromisem, do którego autorka nie boi się przyznać. O ryzyku podjętego tematu wspomina już na początku opracowania: (...) *ostatecznie i przekornie, po zgłębieniu tematyki z zakresu mody i dostrzeżeniu zapotrzebowania na odpowiedzialne działania w tej dziedzinie zdecydowałam o wyborze właśnie marki odzieżowej jako tematu projektu doktorskiego w celu udowodnienia potencjalnie interdyscyplinarnej istoty*

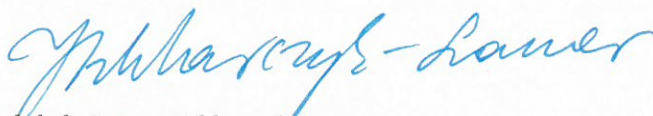
projektowania graficznego, a także zastanowienia się nad kompetencjami i rolą współczesnego projektanta w kontekście zmieniającego się środowiska, grupy odbiorców oraz zawodowej odpowiedzialności. (Przedmowa, str. 10).

Postulat globalnej rezygnacji z produkcji ubrań, do którego doprowadza doktorantkę logiczny tok rozumowania i jej dotychczasowe doświadczenia, jest oczywiście utopijny i autorka zdaje sobie z tego sprawę. Dlatego podejmuje próbę zminimalizowania szkodliwych skutków swojego projektu. I ona jednak skazana jest na kompromisy uwarunkowane realiami wdrożenia. Paradoksalnie w tej słabości tkwi siła, ponieważ dzięki tym wszystkim działaniom autorka skutecznie weryfikuje swoje początkowe założenia, co było od początku celem tego, intelektualnego przede wszystkim, eksperymentu.

Praca doktorska pani mgr Julii Lewandowskiej, przygotowana pod opieką promotor dr hab. Lucyny Talejko-Kwiatkowskiej oraz promotora pomocniczego ad. dr. Wojciecha Janickiego stanowi oryginalne dokonanie artystyczne oraz wykazuje szeroką wiedzę teoretyczną kandydatki w dziedzinie: sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki piękne i konserwacja dzieł sztuki oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy projektowej i artystycznej.

W związku z tym stwierdzam, że pani mgr Julia Lewandowska spełnia wymagania ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2003 roku, nr 65, poz. 595, z późn. zm.).

Tym samym popieram wniosek o przyznanie mgr Julii Lewandowskiej stopnia doktora sztuki w dziedzinie: sztuki w dyscyplinie artystycznej: sztuki piękne i konserwacja dzieł sztuki.

dr hab. Justyna Szklarczyk-Lauer
prof. Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach
Wydział Projektowy